

Отже, ключовими пріоритетами розвитку хімічної промисловості України ми вважаємо цифровізацію, кастомізацію, циркулярність, кліматичну нейтральність, ресурсоефективність та міжгалузеву інтеграцію [3]. Повоєнне відновлення і трансформація галузі потребують комплексного підходу, що включає імплементацію сучасної методології стратегування, активну державну підтримку, впровадження інноваційних технологій та міжнародне партнерство. Саме такий підхід дозволить створити модернізовану, сталу і конкурентоспроможну хімічну промисловість, яка відповідатиме викликам сучасного світу і стане драйвером промислового та економічного відродження України.

Список використаних джерел:

1. Шевцова Г. З., Швець Н. В. Як українська хімічна промисловість долає виклики воєнного часу: структурні виміри. *Бізнес Інформ.* 2025. №1. С. 308–324. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-1-308-324>.
2. Shevtsova H., Shvets N., Kasatkina M. How Leading Global Chemical Companies Contribute to Industry 4.0. 2020 61st International Scientific Conference on Information Technology and Management Science of Riga Technical University (ITMS), Riga, Latvia, 2020, pp. 1-6, DOI: <https://doi.org/10.1109/ITMS51158.2020.9259317>.
3. Шевцова Г. З. Довгострокові фактори і тенденції розвитку хімічної промисловості України. *Економіка промисловості.* 2022. № 2 (98). С. 25-52. DOI: <http://doi.org/10.15407/econindustry2022.02.025>.

УДК 338.2:336.76:504.03

Щербакова Олена Анатоліївна,
к.е.н., докторантка ДННУ «Академія
фінансового управління»,
Київ, Україна

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КЛІМАТИЧНОГО ФІНАНСУВАННЯ

Специфічними рисами процесу / явища інституціоналізації є її поліелементність та системність, що зумовлює взаємозв'язок і взаємозумовленість усіх її компонентів. Представники різних наук висловлюють як ідентичні, такі і вузько дисциплінарні погляди до визначення сутності даного терміна. І якщо ідентичність тлумачення інституціоналізації зумовлюється її застосовністю у будь-якій сфері життєдіяльності країн, то специфічність – конкретною сферою, галуззю, регіоном, особливостями функціонування економічних агентів. Позаяк інституціоналізація регламентує й об'єднує / систематизує нормативно-правові, організаційно-методологічні, інформаційно-аналітичні й інші складники для забезпечення дотримання інтересів усіх

економічних агентів та суспільної злагоди, вона необхідна для всіх управлінських рівнів. С. Лутковська, зокрема, наголошує, що «процес інституціоналізації триває до створення, згідно з нормами і правилами, чіткої статусно-рольової структури, соціально підтриманої більшістю його учасників. Складові цієї структури можуть змінюватися та модифікуватися в часі під впливом трансформаційних процесів, однак жодне сучасне суспільство не може існувати без інституціоналізації та формування інститутів, які є символами порядку та організованості»[1, с.283].

В літературі виокремлюються дві різнопланові, але не взаємовиключні тенденції кліматичного управління: мультилатералізм, що передбачає перемовини країн в рамках принципів Статуту ООН, і мінілатералізм як сфокусовані зусилля обмеженого кола акторів [2].

Інституціоналізація кліматичного фінансування, на наш погляд, здійснюється в кілька етапів: виникнення потреби у фінансуванні різноманітних кліматичних проектів, задоволення якої залежить від дієвих заходів із запобігання та мінімізації кліматичних ризиків й належної адаптації до них; формування цілей, завдань, принципів та методів кліматичного фінансування, його інституційного забезпечення.

Для вирішення цих завдань потрібні застосування міждисциплінарного підходу до досліджень у сфері кліматичного фінансування, формування інтегрального методологічного апарату. Враховуючи незавершеність використання інституціонального підходу до розв'язання проблем зміни клімату, необхідна чітка координація зусиль міжнародних фондаций, представників законодавчої й виконавчої влади, суб'єктів господарювання, домогосподарств у формуванні досконалих інститутів, що регламентують боротьбу з кліматичними змінами та її фінансове забезпечення, а також необхідних для кліматичного фінансування інституцій. Водночас сутність поняття «інститути» (від лат. *institutum* – встановлення, заснування) становлять норми і правила, що зумовлюють наріжні принципи як розвитку суспільних відносин, так і функціонування економічного та фінансового механізмів. При цьому за теорією інституціоналізму інституціональне середовище – це сукупність створених людством юридичних, політичних і соціальних норм і правил, що формує основу функціонування соціально-економічної системи, регламентує поведінку індивіда, соціальних груп у суспільстві. Воно формується під впливом притаманних йому інституційних елементів.

Інституціоналісти розмежовували поняття «інститути» й «інституції». Причому існують різні погляди на ці поняття та їхнє співвідношення.

Відповідно до предмету нашого дослідження слід виокремити проблему формування інституційного середовища регулювання кліматичних проектів та діяльності кліматичних інвесторів, що має включати розробку методології формування сектора кліматичних фінансів, з'ясування й конкретизацію обмежень, стимулів кліматичного інвестування, концепцію формування національних вуглецевих ринків; визначення бізнес-стратегій, що уможливають вирішення проблеми вуглецевої нейтральності; формулювання

кліматичного порядку денного. Дослідники розглядають регулювання як процес прийняття рішень / формування інститутів, що визначають правила поведінки в певній сфері, а також механізми дотримання цих правил [3].

При цьому як інструмент регулювання міжнародного кліматичного порядку денного є кліматичний клуб як відповідь на проблему фрирайдингу, що існує в питанні кліматичних амбіцій [4] і означає, що деякі країни покладаються на кліматичні зобов'язання інших держав, не беручи участі у скороченні викидів. Це спричиняє те, що наявні багатосторонні кліматичні угоди / плани опиняються під загрозою провалу. Колективні ж дії можливі за поліцентричного підходу, який спирається на кілька органів управління, що функціонують на різних рівнях, що підвищує надійність / рівень співробітництва учасників [5]. Такий підхід може сприяти розв'язанню проблем, пов'язаних з кліматом, позаяк забезпечує вищий рівень справедливості, інклюзивності, інформованості, підзвітності, організаційної множинності, адаптивності [3].

Механізм же взаємодії інституцій та інститутів являє собою інституційне забезпечення [6, с.383-384]. Важко переоцінити його значущість в соціально-економічному розвитку, а його стан зумовлюється як впливом на нього держави і характеру регуляторної політики, так і стабільністю / нестабільністю нормативно-правової бази, наявним станом інституцій у країні. Належне інституційне забезпечення кліматичного фінансування, на наш погляд, уможливорює: нарощення інституційного потенціалу; визначення пріоритетів, збільшення обсягів і поліпшення структури кліматичного фінансування; економію трансакційних витрат учасників кліматичного фінансування; задіяння механізмів координації всередині країни та міжнародному рівні; підвищення ефективності кліматичних проєктів. Інституційне забезпечення кліматичного фінансування складається з інституційного середовища, відповідних інститутів, інституцій, інституційної структури, інституційної матриці, інституційних змін, інституційного впливу, інституційних чинників кліматичного фінансування, політики та інституційних механізмів, інституційних заходів в сфері кліматичного фінансування, інституційного клімату, інституційної еволюції, інституційних змін.

Інституційне середовище тлумачиться зарубіжними дослідниками як сукупність правил гри і інструментів, що створюють рамки для основних економічних гравців [7-8]. Інституційне середовище кліматичного фінансування є сукупністю зовнішніх та внутрішніх умов існування інститутів й інституцій, що формуються завдяки консолідованій позиції держави як ініціатора та організатора цього процесу; базуються на методології та інститутах оцінки кліматичних ризиків; уможливлюють верифікацію інструментів кліматичного фінансування на відповідність критеріям запобігання, протидії, мітигації та адаптації до змін клімату і наступних відновлення, перетворення та трансформації в умовах кліматичних змін. У цьому зв'язку слід виокремлювати домінанти такого середовища / чинники, що визначають пріоритети розвитку кліматичного фінансування з урахуванням інституціональних викликів, загроз та ризиків в умовах інституціональних змін та перетворень.

Дослідження інституційної структури вимагає як вивчення її внутрішньої побудови, так і системних взаємозв'язків у ній на різних управлінських рівнях. При цьому роль інститутів кліматичного фінансування матеріалізується у запобіганні та недопущенні негативного кліматичного впливу та збитків на життєдіяльність і соціально-економічний розвиток країни.

Список використаних джерел:

1. Лутковська С. М. Інституціональні підходи до модернізації системи екологічної безпеки в умовах забезпечення сталого розвитку. *БізнесІнформ*. 2020. №5. С. 281-288.
2. Falkner R., Nasiritousi N., Reischl G. Climate Clubs: Politically Feasible and Desirable? *Climate Policy*. 2022. vol. 22, issue 4, P.480–7. URL: <https://doi.org/10.1080/14693062.2021.1967717>.
3. Sovacool B. An International Comparison of Four Polycentric Approaches to Climate and Energy Governance. *Energy Policy*. 2011. vol. 39, no 6. P. 3832–44.
4. Overland I., Huda M. Climate Clubs and Carbon Border Adjustments: A Review. *Environmental Research Letters*. 2022. vol. 17, no 9. URL: <http://doi.org/10.1088/1748-9326/ac8da8>.
5. Ostrom E. Polycentric Systems for Coping With Collective Action and Global Environmental Change. *Global Environmental Change*. 2010. vol. 20, issue 4. P.550–7. URL: <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2010.07.004>.
6. Бондаревська К. В. Інституційне забезпечення соціальної безпеки на ринку праці: зарубіжний досвід і вітчизняні реалії. *Проблеми економіки*. 2020. № 2 (44). С.382-388.
7. Goodwin B. Agricultural Policy Analysis: The Good, The Bad, and The Ugly. *American Journal of Agricultural Economics*. 2015. Vol. 97. Iss. 2. P.353–373. DOI: 10.1093/ajae/aau105
8. Soboh R., Lansink A., Giesen G., van Dijk G. Performance Measurement of the Agricultural Marketing Cooperatives: The Gap between Theory and Practice. *Applied Economic Perspectives and Policy*. 2009. Vol. 31. Iss. 3. P.446 469. DOI: 10.1111/j.1467-9353.2009.01448.x.